

לוקחים כרצונם להנאתם לפי שעה ואינם רואים את הנולד, כן בני האדם רואים שהעולם לפניהם פתוח, נכנסים בו ונהנים ממנו בעבירה...

5. בית הבחירה למאירי מסכת אבות פרק ג

החנות פתוחה - כבר בארנו לדעתנו בחיבור התשובה שדימו את העולם לחנות, מצד שבחנות ימצאו דברים רבים חלוקים הטבעים: מרים ומתוקים, חמים וקרים, לחים ויבשים, קשים ורכים, ובבחירת הקונה לקחת ממה שירצה אם מר ואם מתוק. כך הוא העולם חנות, והאדם הקונה, ובידו לעשות אם טוב ואם רע, אם מעט ואם הרבה. **ואמר והחנוני מקיף** - דמיון שאין השי"ת נפרע מן החוטא מיד, אבל הוא ארך אפים כאומרם ז"ל (סנהדרין קי"א א') "ארך אפים אף לרשעים". **ואמר שהפנקס פתוח והיד כותבת** - כלומר שעם היותו מקיף ומאריך אפו, לא ימחק החטא מספרו אבל יעניש עליו אם לא ישוב, כאומרם ז"ל (ב"ק דף נ"א): "כל האומר הקב"ה ותרן הוא - יותרון מעויו", אלא הקב"ה מאריך רוחיה וגבי דיליה.

6. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נ עמוד א

אמר רבי אחא בר חנינא: לא כעולם הזה העולם הבא; העולם הזה, על בשורות טובות אומר "ברוך הטוב והמטיב", ועל בשורות רעות אומר "ברוך דיין האמת". לעולם הבא - כולו "הטוב והמטיב".

7. צל"ח מסכת פסחים דף נ עמוד א

ולענ"ד נראה לתרץ עפ"י מה ששמעתי בילדותי מהמנוח הרב החסיד המוכיח הגדול המפורסם מוהר"ר אפרים רישר זצלה"ה מגיד דק"ק בראד, פירוש המאמר הזה, שדקדק במה שאמר: "לא כעולם הזה העולם הבא", הרי בעסק הברכה אין הפרש, שעל הטובות גם בעוה"ז מברך הטוב, אלא שבעולם הזה יש גם רעות ולעולם הבא לא יהיה רע כלל, וא"כ אין בעסק הברכה הפרש, והיה לו לומר: "לא העולם הזה עולם הבא, העולם הזה יש בו רעות וטובות, העולם הבא אין בו רק טובות". ואמר הוא המנוח ז"ל דכתיב: "אודך כי אנפת ביי", לפי שמעליון לא תצא הרעות, ואין דבר רע בא מהקב"ה והכל הוא לטובה, ואפילו הפורעניות שבא על האדם אינו רעה אבל טובה לזכך אותו ולהכניע יצה"ר ולטהר הנשמה שיזכה לעולם שכולו טוב, אלא שהאדם בעולם הזה אינו מבין הדבר לאשורו ונדמה בעיניו כאילו הוא רעה, כמו החולה שעושים לו תחבושת ויש לו ייסורים, והחולה השוטה צועק להסיר התחבושת, אבל החכם סובל בשמחה, וכן הוא ייסורי הרשעים הם תחבושת. אמנם אחר מותו שרואה ומבין הטוב האמיתי, וכמו כן לעתיד לבוא כשזוכה לזה במהרה, נאמר ביום ההוא "אודך כי אנפת ביי", שנותן הודאה לשעבר על שנתאנף בו הקב"ה לפי שעה להטיבו באחריתו. וזהו כוונת המאמר כאן, בעולם הזה אומר על בשורות רעות דיין האמת, שסובר שזהו מצד מדת הדין, ולעולם הבא כולו הטוב והמטיב, פירוש שיראה למפרע שכולו היה מדת טובה והיה לו לברך על הכל הטוב והמטיב.

8. מרן הרב קוק זצ"ל מדבר שור הדרוש החמישי

הורו לנו חכמי האמת מסוד ה' ליראיו, והוא לימוד פשוט מוטבע בשכל הישר מצד עצמו, שהאל הטוב ב"ה סידר את הנהגתו בחכמה באופן שכל הקלקולים יהיו מתוקנים לסוף הימים, ואפילו הקלקולים שנעשים ע"י בחירת בני אדם ג"כ יתוקנו, והכל יבא אל התכלית הטובה, וכדברי חז"ל במשנה אבות: "והכל מתוקן לסעודה".

1. משנה מסכת אבות פרק ג משנה טז

הוא היה אומר: הכל נתון בערבון, ומצודה פרוסה על כל החיים, החנות פתוחה, והחנוני מקיף, והפנקס פתוח, והיד כותבת, וכל הרוצה ללוות יבא וילוה, והגבאים מחזירים תדיר בכל יום, ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו, ויש להם על מה שיסמוכו, והדין דיין אמת, והכל מתוקן לסעודה:

2. ר' עובדיה מברטנורא אבות פרק ג משנה טז

הכל נתון בערבון - רגלוהי דבר נש אינון ערבין ביה (סוכה נ"ג ע"א), לאתר דמתבעי תמן מובילין יתיה: **ומצודה פרוסה** - יסורין ומיתה: **החנות פתוחה** - ובני אדם נכנסים שם ולוקחים בהקפה: **והחנוני מקיף** - ומאמין לכל הבא ליטול. כך בני אדם חוטאים בכל יום והקב"ה ממתין להם עד בא עתם: **הפנקס פתוח** - לכתוב בה ההקפות כדי שלא ישכח: **והיד כותבת** - שלא תאמר אף על פי שהפנקס פתוחה פעמים שהחנוני טרוד ואינו כותב הכל, לכך אמר והיד כותבת: **וכל הרוצה ללוות וכו'** - היינו והרשות נתונה דלעיל, שאין שום אדם מוכרח ללוות שלא ברצונו: **והגבאים** - ייסורים ופגעים רעים: **לדעתו** - פעמים שזוכר את חובו ואומר יפה דנתני: **ושלא לדעתו** - פעמים ששכח וקורא תגר כנגד דינו של מקום ברוך הוא: **ויש להם על מה שיסמוכו** - על הפנקס, ועל החנוני שהוא נאמן על פנקסו. כך היסורים הללו הן נסמכים על מעשיו של אדם הנזכרים לפני המקום ברוך הוא, אעפ"י שהם נשכחים מן האדם: **והדין דיין אמת** - שאין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו (ע"ז ג' ע"א): **והכל מתוקן לסעודה** - אחד צדיקים ואחד רשעים יש להם חלק לעולם הבא לאחר שגבו מהן את חובן:

3. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נג עמוד א

הנהו תרתני כושאי דהוו קיימי קמי שלמה, אליחרף ואחיה בני שישא, סופרים דשלמה הוו. יומא חד חזייה למלאך המות דהוה קא עציב. אמר ליה: אמאי עציבת? אמר ליה: דקא בעו מינאי הני תרתני כושאי דיתבי הכא. מסרינהו לשעירים, שדרינהו למחוזא דלוז. כי מטו למחוזא דלוז - שכיבו. למחר חזיא מלאך המות דהוה קבדח, אמר ליה: אמאי בדיתח? אמר ליה: באתר דבעו מינאי תמן שדרתניהו. מיד פתח שלמה ואמר: רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה, לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה.

4. מגן אבות לרשב"ץ על אבות פרק ג משנה טז

הוא היה אומר הפירוש: זה המשל להקב"ה עם בריותיו, שהוא כחנוני הפותח חנותו למכור סחורותיו והוא מוכר להם בהקפה והמתנה ע"י ערבים, וכותב הכל בפנקסו ואח"כ גובה מהם על ידי שלוחיו, יש פורע ברצונו ויש על כרחו בבית דין. והקב"ה הוא החנוני המוכר, והקונים ממנו הם בני אדם, והסחורות שלוקחים הם מעשיהם. ואמר, כי כל מה שמוכר הקב"ה לבני אדם הוא נתון בערבון, שכל ישראל ערבים זה לזה... **ומצודה פרוסה על כל החיים** - זו היא המיתה והייסורים שאי אפשר לאדם להינצל מהם, וכמו שנאמר: "אנה אלך מרוחך ואנה מפניך אברח" (תהלים קלט ז), וכתיב: "כי גם לא ידע האדם את עתו כדגים שנאחזים במצודה רעה" (קהלת ט יב)... וכבר כתבתי מה שאמר הפייטן: "יונה פותה תועה במדבר, רואה את הככר ואינה רואה את המכבר", כן בני אדם חוטאים ואינם זוכרים יום המיתה, והמצודה פרוסה עליהם. **והחנות פתוחה** - ובני אדם נכנסים לשם ולוקחים, ואינם מעלים על לבם כי בהגיע תור הפירעון יגבו מהם, אלא שמאחר שרואים החנות פתוחה